

**ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ
ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ ΣΥΛΛΟΓΗΣ
ΣΤΗ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ**

**Εκπαιδευτικό Σενάριο
«Από τα Νεοελληνικά Αναγνώσματα στα
Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας»**

Αρχοντία Μαντζαρίδου

Υλοποίηση:

TREK consulting

Εισαγωγικά

Η Ιστορική Συλλογή του ΙΕΠ, με την ψηφιοποίηση και διάθεση, μέσω διαδικτύου, σχολικών εγχειριδίων που έχουν αξιοποιηθεί στις ελληνικές αίθουσες διδασκαλίας από τον 19^ο αιώνα έως το 1982, απευθύνεται κύρια σε εκπαιδευτικούς και μαθητές/τριες. Πρόκειται για τους πρωταγωνιστές της εκπαιδευτικής διαδικασίας και, ως εκ τούτου, η Ιστορική Συλλογή απευθύνεται κύρια σε αυτούς ώστε να αποτελέσει ένα μέσο για να αντιληφθούν τον πληροφοριακό, παιδαγωγικό και πολιτικό ρόλο που επιτελεί το σχολικό εγχειρίδιο αλλά και τις συγκεκριμένες πολιτιστικές, ιδεολογικές και κοινωνικές λειτουργίες που ασκεί, οι οποίες αλλάζουν και μεταβάλλονται ανάλογα με τις εκπαιδευτικές και κοινωνικές συνθήκες.

Το σχολικό εγχειρίδιο, ως φορέας κοινωνικοποίησης, στο πέρασμα των χρόνων, μπορεί να φωτίσει τις κυρίαρχες κοινωνικές και πολιτικές αξίες. Ως κοινωνικό προϊόν είναι φορέας της επίσημης κρατικής ιδεολογίας με τα οποία επιδιώκεται η μεταβίβαση της επίσημης γνώσης στους/στις μαθητές/τριες. Επομένως, η μελέτη του περιεχομένου του σχολικού εγχειριδίου, στις εκάστοτε χρονικές περιόδους, απαντά στα αποδεκτά πρότυπα συμπεριφοράς, στις κυρίαρχες κοινωνικές και πολιτικές αξίες και στο επίπεδο ανάπτυξης των επιστημών.

Η Ιστορική Συλλογή του ΙΕΠ παρουσιάζει ένα πολυσύνθετο υλικό που υπόκειται σε πολλαπλές αναγνώσεις. Το είδος των δράσεων που είναι δυνατό να εμπλακούν οι μαθητές και οι μαθήτριες, εξερευνώντας το υλικό αυτό, εξαρτάται από το γνωστικό και γενικότερα διδακτικό στόχο που έχει θέσει ο εκπαιδευτικός.

Περιγραφή

Το διδακτικό σενάριο έχει γενικό σκοπό να φέρει τους μαθητές και τις μαθήτριες σε επαφή με την Ιστορική Συλλογή του ΙΕΠ και να τους/τις εμπλέξει σε δράσεις εξερεύνησης των σχολικών εγχειριδίων από το 1884 έως το 1982 για το μάθημα των Νέων Ελληνικών. Οι δραστηριότητες έχουν σχεδιαστεί ώστε να επιδέχονται οποιαδήποτε παρέμβαση από τη μεριά του διδάσκοντα και να προσαρμόζονται στο δυναμικό της εκάστοτε μαθητικής ομάδας. Γίνεται προσπάθεια να προσεγγίσουμε τις πολύπλευρες διαστάσεις των σχολικών εγχειριδίων των Νέων Ελληνικών στη διαχρονικότητά τους. Στην πρώτη αυτή διδακτική πρόταση έχουν επιλεγεί τα βιβλία των Νέων Ελληνικών διότι σε αυτά είναι, ίσως, περισσότερο εμφανής ο ρόλος των δημιουργών τους (συγγραφείς, λογοτέχνες, ζωγράφοι) αλλά και τα αποτελέσματα των μεγάλων εκπαιδευτικών μεταρρυθμίσεων του 1917, 1929, 1964 και 1976. Οι μαθητές και οι μαθήτριες θα κληθούν να διαπιστώσουν τα αποτελέσματα των μεταρρυθμίσεων στα σχολικά εγχειρίδια τόσο όσο αφορά στη γλώσσα όσο και στην επιλογή των λογοτεχνικών κειμένων. Επιπλέον, υπό το βλέμμα των νέων κοινωνικοπολιτισμικών θεωριών για τη μάθηση, θα ζητηθεί από τους/τις μαθητές/τριες να έρθουν σε επαφή με τα κείμενα μέσα από την ιστορικότητά τους έτσι ώστε να αντιληφθούν τις εκάστοτε κοινωνικές και πολιτικές κυρίαρχες αξίες και ιδεολογίες και ταυτόχρονα να τα ξαναδιαβάσουν πέρα και έξω από την παραδοσιακή πρακτική της μιας αυθεντικής εκδοχής κάνοντας συγκρίσεις και αποτιμήσεις μέσα από κριτικές ερμηνευτικές διαδικασίες.

Οι δραστηριότητες είναι δυνατό να προσαρμοστούν στο «εδώ και το τώρα» του εκπαιδευτικού και των μαθητών του και, ως εκ τούτου, είναι δυνατό να αξιοποιηθούν δημιουργικά (και τμηματικά) και να συνδυαστούν με άλλες πηγές και τεκμήρια σε νέες διδακτικές προτάσεις.

Το προτεινόμενο διδακτικό σενάριο συνδέεται με τα ΔΕΠΠΣ-ΑΠΣ του μαθήματος των Νέων Ελληνικών καθώς ακολουθεί ομαδοσυνεργατικές προσεγγίσεις και δίνει έμφαση στην αναζήτηση, μελέτη, ανάλυση, σύνθεση και παραγωγή κειμένων. Η Ιστορική Συλλογή του ΙΕΠ δίνει την ευκαιρία να έρθει το παιδί σε επαφή με αντιπροσωπευτικά έργα της πολιτισμικής μας κληρονομιάς, εθνικής και παγκόσμιας, διευρύνοντας τα όρια της προσωπικής του εμπειρίας και να πάρει κριτική θέση απέναντι σε βασικά ζητήματα της ατομικής και κοινωνικής ζωής που απασχόλησαν διαχρονικά τον τόπο μας και να διαμορφώσει υπεύθυνα τις προσωπικές τους στάσεις και πεποιθήσεις.

Θεωρητικό Πλαίσιο

Το θεωρητικό πλαίσιο υιοθετεί τις εκπαιδευτικές προσεγγίσεις που βασίζονται στην μακροκλίμακα της Κριτικής – Χειραφετικής Παιδαγωγικής και στη μικροκλίμακα της κριτικής σκέψης. Αντλώντας από την Κριτική Θεωρία επιχειρούμε τη διερεύνηση των σύγχρονων κοινωνικών και ιδεολογικών συνθηκών μελετώντας και το παρελθόν μέσα σε διαδικασίες που δεν μπορεί παρά να είναι κριτικές. Σε αντίθεση με τη συντηρητική άποψη ότι η παιδαγωγική είναι απλώς ένα σύνολο στρατηγικών και δεξιοτήτων προκειμένου να διδάξουμε ένα προκαθορισμένο θέμα, η κριτική παιδαγωγική ορίζεται ως μια ηθική και πολιτική πρακτική που αντιπροσωπεύει μια σκόπιμη προσπάθεια εκ μέρους των εκπαιδευτικών να επηρεάσουν πώς και ποια γνώση, αξίες και υποκειμενικότητες παράγονται μέσα από ιδιαίτερα σύνολα κοινωνικών σχέσεων. Η παιδαγωγική γίνεται κατανοητή ως πολιτική και ηθική πρακτική που εκλαμβάνει την εκπαίδευση ως πρόγραμμα σχετικό με την τρέχουσα προσπάθεια για μια ουσιαστική δημοκρατία. Σε αυτό το πλαίσιο, η γνώση του παρελθόντος, η μελέτη και ερμηνεία του πώς φτάσαμε έως εδώ είναι καίριας σημασίας προκειμένου να μπορούμε να κατανοήσουμε το σχολείο ως κουλτούρα, εξουσία, γνώση και εμπειρία που ενώνονται για να παράγουν ιδιαίτερες ταυτότητες, αφηγήσεις και κοινωνικές πρακτικές.

Οι διδακτικές πρακτικές, σύμφωνα με την κοινωνικοπολιτιστική θεωρία του Vygotsky, τοποθετούν στο κέντρο της μελέτης την κοινωνική ομάδα και όχι το άτομο. Η διαδικασία κατανόησης αντιμετωπίζεται ως κοινωνική δραστηριότητα παρά ως ψυχολογική. Η γνωστική ανάπτυξη επηρεάζεται από τις προσωπικές εμπειρίες του κάθε ατόμου, την ποικιλία των νοημάτων μέσω της γλώσσας και την αντίληψη μέσα από συζητήσεις, υποδείξεις, προσωπικά συμπεράσματα και ανακατασκευές. Για τον Vygotsky η γλώσσα ή τα σύμβολα κάνουν δυνατή τη σκέψη. Οι προτεινόμενες δραστηριότητες, επομένως, θα εισάγουν την ομαδική και συνεργατική διερεύνηση ως τη συλλογική και κοινωνική διαδικασία ανταλλαγής σημασιών και εσωτερίκευσης της γνώσης.

Γενικός Σκοπός

Σύμφωνα με το ισχύον θεσμικό πλαίσιο γενικός σκοπός του προτεινόμενου διδακτικού σεναρίου είναι η καλλιέργεια της κριτικής σκέψης και ιστορικής συνείδησης των μαθητών και μαθητριών μέσα από τη γνωριμία και διερεύνηση της Ιστορικής Συλλογής του ΙΕΠ. Οι μαθητές/τριες ως νεαροί αναγνώστες να προσεγγίσουν κείμενα παλαιότερων εποχών προκειμένου να ενισχύσουν το πολιτισμικό τους κεφάλαιο επιχειρώντας ως ιστορικοί/ερευνητές να ανασυστήσουν το ιστορικό περικείμενο αναφοράς.

Ειδικοί Στόχοι

Επιδιώκεται οι μαθητές και μαθήτριες να:

- Αποκτήσουν ιστορικές γνώσεις σχετικά με τα σχολικά εγχειρίδια που χρησιμοποιήθηκαν στα ελληνικά σχολεία και να εμβαθύνουν σε θέματα που αφορούν στη μορφή, το περιεχόμενο, τους δημιουργούς των βιβλίων αυτών (συγγραφείς και καλλιτέχνες).
- Κατανοήσουν τα κείμενα μέσα στην ιστορικότητά τους και να ερμηνεύσουν κοινωνικές αξίες και κυρίαρχες ιδεολογίες που χαρακτήριζαν την κάθε εποχή.
- Συγκρίνουν και να ερμηνεύσουν στερεότυπα και κοινωνικούς ρόλους άλλοτε και τώρα.
- Απομακρυνθούν από τη παραδοσιακή πρακτική της παραδοσιακής μιας και μοναδικής απάντησης και ερμηνείας επιχειρώντας να προβούν σε συμπεράσματα μέσα από κριτικές ερμηνευτικές διαδικασίες.
- Αποκτήσουν δεξιότητα συμμετοχής σε ομαδική εργασία και κατανόησης των άλλων μέσα από διαύλους αποτελεσματικής επικοινωνίας.
- Σέβονται την ιστορία, τις παραδόσεις και τις πνευματικές αξίες αναγνωρίζοντας την ιστορικότητα της συνέχειας και της αλληλεξάρτησής μας από τους άλλους.
- Εξοικειωθούν στην αναζήτηση διαφορετικής υφής και προέλευσης υλικού το οποίο θα ανασυνθέσουν δημιουργικά σύμφωνα με τις δικές τους ανάγκες και δεξιότητες.
- Αναπτύξουν τις ενσυναισθητικές δεξιότητες προσέγγισης της ιστορικής πραγματικότητας.
- Θέσουν ερωτήματα με βάση τα δεδομένα και τα ζητούμενα.
- Εξοικειωθούν στην προσέγγιση του παρελθόντος με ιστορικούς όρους και κριτική σκέψη.

Προτεινόμενη διάρκεια

Κάθε δραστηριότητα απαιτεί για την ολοκλήρωσή της δύο διδακτικές ώρες καθώς και προσωπική μελέτη και διερεύνηση των μαθητών/τριών στο επίπεδο της ομάδας εκτός σχολικού ωραρίου.

Προϋποθέσεις Υλοποίησης

Προϋπάρχουσα γνώση ιστορικού πλαισίου

Οι μαθητές και οι μαθήτριες θα πρέπει να γνωρίζουν ότι τα Νεοελληνικά Αναγνώσματα, που από το 1977 ονομάζονται Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας, αντικατοπτρίζουν όλες τις επιπτώσεις των εθνικών, γλωσσικών και μεταρρυθμιστικών μεταβολών. Απαιτείται μια πρώτη ιστορική προσέγγιση του ιστορικού πλαισίου και ιδιαίτερα των σημαντικών τομών που επηρέασαν σημαντικά το σχολικό εγχειρίδιο.

Η πρώτη τομή στην άκαμπτη και μονοδιάστατη διδασκαλία της καθαρεύουσας ήρθε με την εκπαιδευτική μεταρρύθμιση του 1917 η οποία, υποστηρίζοντας τις αρχές του Εκπαιδευτικού Δημοτικισμού, θα εισάγει τη δημοτική γλώσσα στα σχολικά βιβλία της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης με στόχο τη διεύρυνσή της. Πρόκειται για μια καινοτόμα προσπάθεια που οι συντηρητικές δυνάμεις το 1920 θα την ανακόψουν. Η πτώση του μικρασιατικού μετώπου και τα οξύτατα προβλήματα που αντιμετωπίζει η χώρα στο Μεσοπόλεμο θα επηρεάσουν το σχολικό βιβλίο το οποίο θα κληθεί να λειτουργήσει συνεκτικά για τις αντίπαλες ομάδες και να μεταδώσει ένα νέο εθνικό όραμα. Τα σχολικά βιβλία αυτής της περιόδου ενισχύονται με κείμενα που αναδεικνύουν την εθνική παράδοση και το εθνικό μας παρελθόν. Κείμενα που εμπνέονται από το ιδεώδες της κλασικής αρχαιότητας και του χριστιανισμού προκειμένου να αποδείξουν την αδιάλειπτη συνέχεια του ελληνισμού και να διαμορφώσουν τη νέα εθνική ελληνική ταυτότητα.

Μια νέα εκπαιδευτική μεταρρύθμιση στην τετραετία του Ε. Βενιζέλου (1928-1932) θα εισάγει καινοτόμα ρεαλιστικά Αναλυτικά Προγράμματα με στόχο να φέρει κοντά τους/τις μαθητές/τριες με την κοινωνική πραγματικότητα. Ωστόσο, η δικτατορία του Μεταξά, καθώς και το πολιτικό σκηνικό που θα ακολουθήσει θα αποτυπωθούν στο σχολικό βιβλίο το οποίο προσηλώνεται στην εθνική, θρησκευτική και ηθική διαπαιδαγώγηση των μαθητών.

Η εκπαιδευτική μεταρρύθμιση του 1964-1965 θα επιχειρήσει έναν νέο εκδημοκρατισμό της δημόσιας εκπαίδευσης. Στο πλαίσιο αυτό θεσπίζεται το νέο βιβλίο το οποίο στοχεύει στο δημιουργικό και δημοκρατικό άνθρωπο και εισάγεται η δημοτική γλώσσα ως ισότιμη της καθαρεύουσας. Ακολουθεί το στρατιωτικό πραξικόπημα και η εκσυγχρονιστική πορεία ανατρέπεται έως το 1976 που η δημοτική γλώσσα καθιερώνεται σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης απομακρύνοντας μ' αυτό τον τρόπο από τα εγχειρίδια της λογοτεχνίας μεγάλο αριθμό κειμένων γραμμένων στην καθαρεύουσα.

Περισσότερα για το ιστορικό πλαίσιο και μια επιστημονική ανάλυση για τα Νεοελληνικά Αναγνώσματα μπορεί να δει κανείς στα επιστημονικά κείμενα που πλαισιώνουν την Ιστορική Συλλογή του ΙΕΠ.

Προϋπάρχουσα γνώση και εξοικείωση μαθητών, μαθητριών και διδασκόντων με χρήση βασικών εργαλείων Η/Υ.

Εξοικείωση σχολικής ομάδας σε ομαδοσυνεργατικές μεθόδους εργασίας και παραγωγής συλλογικής εργασίας. Ως συνεργατικά εργαλεία προτείνονται τα Google Documents.

1^η Δραστηριότητα «Νεοελληνικά Αναγνώσματα: Το ξεκίνημα»

Τα Νεοελληνικά Αναγνώσματα εισάγονται στις ελληνικές σχολικές αίθουσες της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης το 1884. Αποτύπωναν, όπως όλα τα σχολικά εγχειρίδια, κοινωνικές και εθνικές ιδεολογίες της εποχής τους. Το σχολικό βιβλίο είναι δημιούργημα της εκάστοτε εκπαιδευτικής πολιτικής και αξιοποιώντας το ρόλο του κυρίαρχου διαμεσολαβητή ανάμεσα στην επίσημη γνώση και το παιδί αποτελεί το βασικότερο μηχανισμό κοινωνικοποίησης των αυριανών πολιτών.

Τα πρώτα κείμενα που ανθολογήθηκαν ήταν γραμμένα στην καθαρεύουσα και χαρακτηρίζονται από έντονο φρονηματικό και διδακτικό χαρακτήρα. Οι μαθητές και μαθήτριες της τάξης χωρίζονται σε δύο ερευνητικές ομάδες. Η πρώτη μαθητική ομάδα καλείται να αναζητήσει αντιπροσωπευτικά κείμενα στα Νεοελληνικά Αναγνώσματα που εγκρίθηκαν και κυκλοφόρησαν μεταξύ 1884-1917 και με αφορμή τη γλώσσα να μιλήσουν για το γλωσσικό ζήτημα που προέκυψε μεταξύ των υποστηρικτών της δημοτικής γλώσσα και αυτών της καθαρεύουσας.

Συγκεκριμένα, προτείνονται τέσσερα Νεοελληνικά Αναγνώσματα αυτής της περιόδου και οι μαθητές/τριες επιμελούνται μία παρουσίασή τους με κεντρικούς άξονες αναφοράς την κατάταξη των κειμένων σε αρχαιογνωστικά, εθνικά, θρησκευτικά και λογοτεχνικά (δηλ. εκείνα που ανήκουν σε σημαντικούς λογοτέχνες και αναγνωρίζεται η λογοτεχνική τους αξία). Συγκρίνουν τα αποτελέσματα και καταλήγουν σε συμπεράσματα σχετικά με τον ιδεολογικό προσανατολισμό των βιβλίων αυτών. Ως επέκταση της έρευνάς τους ζητάμε να εμβαθύνουν σε ένα κείμενο και να αναδείξουν τις αξίες και τις ιδέες που ενσαρκώνει ο κεντρικός χαρακτήρας.

Ωστόσο, στα Νεοελληνικά Αναγνώσματα της περιόδου 1917-1929 κάτι αρχίζει να αλλάζει. Η εκπαιδευτική μεταρρύθμιση του 1917 θα επηρεάσει και το μάθημα των Νέων Ελληνικών. Υπό το βλέμμα μιας νέας εκπαιδευτικής πρότασης για τη γλωσσική διδασκαλία τα μορφωτικά αγαθά που προσφέρουν τα βιβλία αυτής της περιόδου είναι περισσότερα και η ποιότητά τους καλύτερη. Το περιεχόμενό τους πλουτίζεται με κείμενα (ποιητικά και πεζά) γραμμένα στη δημοτική. Τα λογοτεχνικά έργα αυξάνονται σε βάρος των αρχαιογνωστικών. Η δεύτερη μαθητική ομάδα καλείται να διερευνήσει αντιπροσωπευτικά εγχειρίδια αυτής της περιόδου ως προς τα κείμενα που συμπεριλαμβάνουν γραμμένα στη δημοτική γλώσσα. Όπως η πρώτη ομάδα έτσι και η δεύτερη θα παρουσιάσει τα βιβλία που της προτείνονται με άξονες αναφοράς την κατάταξη των κειμένων σε αρχαιογνωστικά, εθνικά, θρησκευτικά και λογοτεχνικά. Εμβαθύνουν σε κείμενα που τους υποδεικνύονται ενδεικτικά ώστε να αναδυθεί η πιθανή διαφοροποίηση στις αξίες και πρότυπα που ενσαρκώνει το κεντρικό πρόσωπο και αντικατοπτρίζει την κυρίαρχη ιδεολογία της εποχής.

Στη συνέχεια αναζητούν στους επιμελητές των Νεοελληνικών Αναγνωσμάτων που μελέτησαν εκείνον που ανθολογεί τα περισσότερα κείμενα στη δημοτική γλώσσα και συνδέουν τη δράση του με το κίνημα του δημοτικισμού. Στόχος είναι να αντιληφθούν οι μαθητές ότι τα σχολικά βιβλία εκφράζουν την ταυτότητα του δημιουργού τους.

Τέλος, αξιολογούν τα ποιητικά κείμενα που ανθολογούνται στα Νεοελληνικά Αναγνώσματα την περίοδο της μεταρρύθμισης του 1917 με τα ποιήματα που ανθολογήθηκαν στις προηγούμενες σειρές κυκλοφορίας τους. Συγκρίνουν τον αριθμό και την ποιότητα των ποιημάτων προκειμένου να διαπιστώσουν αφενός την αύξηση των ποιητικών κειμένων και αφετέρου την εισαγωγή της δημοτικής ποίησης. Όπως αναφέρει η Χρυσάνθη Κουμπάρου [2000, Διδακτορική Διατριβή «Τα σχολικά εγχειρίδια των Νεοελληνικών Αναγνωσμάτων στη Μέση Εκπαίδευση και η ιδεολογία τους (1917-1977)» σελ.326] η επιλογή αυτή δε γίνεται τυχαία: τα πεζογραφήματα, χάρη στη μυθοπλασία τους, αναδεικνύονται σε δυναμικό φορέα ιδεολογικών προτύπων και επιπρόσθετα υπόκεινται «ευκολότερα» στις ποικίλες διασκευές που ορισμένοι ανθολόγοι αβίαστα επιχειρούν και οι κριτικές επιτροπές του Υπουργείου παιδείας εγκρίνουν.

Για την εισαγωγή στη δραστηριότητα και προκειμένου να ενεργοποιηθεί το ενδιαφέρον των μαθητών/τριων μπορεί να αξιοποιηθεί η ακρόαση κειμένων στην καθαρεύουσα (για παράδειγμα «[Η Ψυχολογία συριανού συζύγου](#)» του Εμμανουήλ Ροΐδη). Ακολουθούν οι δράσεις όπως παρουσιάζονται στο Φύλλο Εργασίας 1 και κάθε ομάδα παρουσιάζει το τελικό κείμενό της προβάλλοντας τα ευρήματα και τα συμπεράσματα στα οποία κατέληξε.

Στην παρουσίασή τους οι μαθητές/τριες χρησιμοποιούν αποσπάσματα από τα κείμενα τα οποία μελέτησαν ή από τις διαδικτυακές πηγές που αξιοποίησαν για να τεκμηριώσουν τις διαπιστώσεις τους. Αποτυπώνουν τα απαραίτητα στοιχεία σε ένα αρχείο παρουσίασης και το εμπλουτίζουν με οπτικό και ακουστικό υλικό.

2^η Δραστηριότητα «Μια Ερευνητική Ματιά στα Νεοελληνικά Αναγνώσματα»

Τα Νεοελληνικά Αναγνώσματα κυκλοφόρησαν σε οχτώ σειρές από το 1984 έως το 1977. Στις τρεις προτεινόμενες δραστηριότητες του παρόντος σεναρίου οι μαθητές/τριες διερευνούν αντιπροσωπευτικές εκδόσεις των σειρών αυτών. Στην παρούσα δραστηριότητα εστιάζουν στα Νεοελληνικά Αναγνώσματα που κυκλοφόρησαν στην έκτη (1938-1950), την έβδομη (1950-1956/7) και την όγδοη σειρά (1956/7-1977/9).

Οι μαθητές/τριες καλούνται να εξετάσουν τη δομή και το περιεχόμενων των Νεοελληνικών Αναγνωσμάτων με στόχο να ανακαλύψουν τη διαφοροποίηση της ιστορικής παρουσίασης της λογοτεχνίας στις διάφορες περιόδους κυκλοφορίας τους. Με άξονα δομημένες ερωτήσεις αναζητούν τις αναπόφευκτες διαδοχικές μεταμορφώσεις του σχολικού λογοτεχνικού κανόνα μέσα από τη διάταξη της ύλης. Συγκεκριμένα, μελετούν την ειδολογική ή θεματική παρουσίαση των κειμένων για να κατανοήσουν τη συνειδητή ιστορική αποτίμηση της λογοτεχνίας μέσα στα Νεοελληνικά Αναγνώσματα.

Η εργασία των μαθητών εστιάζει στην διερεύνηση των συγγραφέων που επιλέγονται από τους επιμελητές των Νεοελληνικών Αναγνωσμάτων ώστε να συμμετέχουν με κείμενά τους και τους αξιολογούν ως προς την αναγνωρισιμότητά

τους. Περιγράφουν το περιεχόμενο και τα χαρακτηριστικά του βιβλίου όπως αυτά αποδίδονται από τους θεματικούς κύκλους στους οποίους ταξινομούνται τα ανθολογούμενα πεζά και ποιητικά κείμενα.

Αξιολογούν την αισθητική παρουσία των βιβλίων και σχολιάζουν τον Πίνακα Περιεχομένων διατυπώνοντας τα κριτήρια με τα οποία ταξινομήθηκε το περιεχόμενο. Οι παραπάνω δράσεις απολήγουν σε μια κριτική αποτίμηση του ρόλου των Νεοελληνικών Αναγνωσμάτων τα οποία λειτούργησαν ως φορείς ενός ιδεολογικού πλέγματος που απαρτίζεται από το επίσημο σύστημα ιδεών, αξιών και πολιτισμικών χαρακτηριστικών της κάθε κοινωνίας. Τα Νεοελληνικά Αναγνώσματα «μίλησαν» άρρητα για τις προσδοκίες τους μέσα από το περιεχόμενό τους. Έδωσαν μορφή και αίγλη σε συγκεκριμένες ιδεολογικές κατευθύνσεις, κατασκεύασαν – μέσα από συγκεκριμένες επιλογές πεζών και ποιητικών κειμένων – και παρουσίασαν την αλήθεια και αυθεντικότητά τους και τέλος κάλεσαν τους μαθητές να οικειοποιηθούν αυτή την αλήθεια και να ενεργήσουν ως υποκείμενα σύμφωνα με αυτήν.

3^η Δραστηριότητα «Από τα Νεοελληνικά Αναγνώσματα στα Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας»

Στη συγκεκριμένη δράση οι μαθητές/τριες θα διερευνήσουν τα σχολικά εγχειρίδια των «Νεοελληνικών Αναγνωσμάτων» ως προς την ιδεολογία που εκφράζεται μέσα από τα κείμενα που έχουν επιλεγεί να ανθολογηθούν.

Η συντηρητική ιδεολογία συμπυκνώνεται στο τρίπτυχο «πατρίδα, θρησκεία, οικογένεια» προκειμένου να λειτουργήσει συνεκτικά στη διαμόρφωση της ελληνικής εθνικής ταυτότητας και προσηλώνεται στην εθνική, θρησκευτική και ηθική διαπαιδαγώγηση των μαθητών/τριών. Τα σχολικά εγχειρίδια διερευνώνται ως φορείς ιδεολογίας και το ενδιαφέρον των ερωτήσεων θα κινηθεί στην ανίχνευση της εθνικής και ηθικής (θρησκευτικής και οικογενειακής) ιδεολογίας. Ενδεικτικά, προτείνονται Νεοελληνικά Αναγνώσματα της όγδοης σειράς (σειράς (1956/7-1977/9) τα οποία, με μικρές τροποποιήσεις κυκλοφορούν για 20 περίπου χρόνια εκφράζοντας τις συντηρητικές απόψεις του πολιτικού σκηνικού της εποχής τους. Μέσα στα κείμενα οι μαθητές/τριες της πρώτης ομάδας εξετάζουν τον φρονηματικό χαρακτήρα, την αστική αντίληψη για την οικογένεια, το ιδεώδες του χριστιανισμού και την έμφαση που δίνουν στην προβολή της ελληνικότητας με στόχο τη διαμόρφωσή της.

Το 1977-1978 τα Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας αντικαθιστούν τα Νεοελληνικά Αναγνώσματα στη διδασκαλία της λογοτεχνίας. Η έκδοσή τους για όλες τις τάξεις της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης ολοκληρώθηκε το 1983 από την ίδια συγγραφική ομάδα ως αποτέλεσμα της εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης του 1976. Στα νέα αυτά βιβλία τα κείμενα πλαισιώθηκαν από εισαγωγικά σημειώματα, τα οποία παρουσίαζαν με αφηγηματικό τρόπο την ιστορία της νεοελληνικής και παγκόσμιας λογοτεχνίας. Η επιλογή των κειμένων αλλά και των συγγραφέων δε γίνεται με κριτήρια φρονηματικά αλλά λογοτεχνικά.

Οι μαθητές/τριες της δεύτερης ομάδας ανιχνεύουν τα νέα αυτά βιβλία αναζητώντας τους συγγραφείς που συμμετέχουν με κείμενά τους και αναγνωρίζοντας τη λογοτεχνική αξία του έργου τους. Ακόμα, μελετούν την οργάνωση της ύλης καθώς για την Α΄ και Β΄ Γυμνασίου επιλέχθηκε η κατάταξη κατά θεματικούς κύκλους ενώ στην Γ΄ η κατάταξη υιοθέτησε ιστορικούς όρους.

Η μαθητική ομάδα καλείται να αποτιμήσει τη διαχρονικότητα των ποιητικών και πεζών κειμένων που ανθολογούνται και μέσα από παραδείγματα (αποσπάσματα από συγκεκριμένα έργα) να καταδείξει το στόχο της Συντακτικής Επιτροπής που ήταν τόσο η επαφή των παιδιών με την ελληνική πραγματικότητα στις διάφορες φάσεις εξέλιξής της αλλά κυρίως της σύγχρονης πραγματικότητας που βίωναν οι μαθητές. Χωρίς να παραγκωνίζεται το παρελθόν δίνεται έμφαση στο παρόν και το μέλλον.

Η λογοτεχνία ως απόλαυση και όχι ως μέσο παροχής ειδικών γνώσεων και πληροφοριών καθοδηγεί την επιλογή των κειμένων που ανθολογούνται. Το βλέμμα στρέφεται στο κείμενο που μπορεί να «μιλήσει» άμεσα στο μαθητή/τρια με λογοτεχνικούς όρους ενισχύοντας την πνευματικότητά του/της. Η δεύτερη ομάδα αναζητεί τα είδη των κειμένων που επιλέχθηκαν για να επιτελέσουν αυτό το ρόλο και καταλήγει σε εμβάθυνση μέσα στο κείμενο αναζητώντας τα κοινωνικά χαρακτηριστικά των κεντρικών χαρακτήρων.

Η αισθητική παρουσία των βιβλίων απασχολεί την ομάδα εργασίας στην τελευταία δράση της. Τα Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας αποκτούν εικαστικό ενδιαφέρον. Κύριο στοιχείο έμπνευσης αναδεικνύεται ο λαϊκός πολιτισμός, η ελληνική φύση αλλά και η θρησκευτική παράδοση. Η εικόνα δεν κυριαρχεί καθώς η έμφαση δίνεται στο κείμενο. Ωστόσο, τα πρωτογράμματα, τα διακοσμητικά μοτίβα και τα αξιόλογα έργα τέχνης εντείνουν στα σχολικά βιβλία λογοτεχνίας την αισθητική απόλαυση. Οι μαθητές/τριες της δεύτερης ομάδας αναζητούν αξιόλογα έργα σημαντικών καλλιτεχνών τα οποία απεικονίζονται μέσα στα βιβλία και συνδέονται με συγκεκριμένα κείμενα ή θεματικούς κύκλους. Τέλος, παρουσιάζουν τους δύο καλλιτέχνες που επιμελήθηκαν τα εξώφυλλα και τα διακοσμητικά στοιχεία των βιβλίων.

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 1

Νεοελληνικά Αναγνώσματα: Το ξεκίνημα

1^Η ΟΜΑΔΑ

Στα πρώτα βιβλία Νεοελληνικών Αναγνωσμάτων η ιστορία κατέχει τον πρωταρχικό ρόλο. Τα κείμενα που περιλαμβάνονταν σε αυτά «μιλούσαν» για ένδοξες στιγμές της αρχαίας Ελλάδας αλλά κυρίως για τα ηρωικά κατορθώματα των αγωνιστών της επανάστασης του 1821 ή για σημαντικά γεγονότα του αγώνα για την ανεξαρτησία.

Στο περιθώριο της σελίδας βλέπετε τέσσερα από αυτά τα πρώτα Νεοελληνικά Αναγνώσματα τα οποία ψηφιοποιήθηκαν στην [Ιστορική Συλλογή του ΙΕΠ](#). Διερευνήστε τα κείμενα που περιέχουν.

Επιμεληθείτε μία παρουσίαση των τεσσάρων βιβλίων που θα περιλαμβάνει:

1. Τα κείμενα που αναφέρονται στην αρχαία Ελλάδα.
2. Τα κείμενα που αναφέρονται στην Επανάσταση του 1821.
3. Τα κείμενα που αναφέρονται σε θρησκευτικά θέματα.
4. Τα λογοτεχνικά κείμενα σημαντικών συγγραφέων της εποχής.

Επιλέξτε από κάθε βιβλίο ένα κείμενο και υπό το πρίσμα των παρακάτω κριτηρίων εξέτασης παρουσιάστε το στην τάξη.

Πώς αναπαρίσταται ο κεντρικός χαρακτήρας;

Ποιες αξίες, πρότυπα και ιδέες αναδύονται στο κείμενο αυτό;

Αναζητήστε πληροφορίες σχετικά με την ιστορική περίοδο δημιουργίας των κειμένων και στη συνέχεια ερευνήστε τα γενικότερα γεγονότα και χαρακτηριστικά αυτής της περιόδου αξιοποιώντας ως πηγές:

- το διαδικτυακό τόπο του [Ιδρύματος Μείζονος Ελληνισμού](#)
- το [επίτομο λεξικό της ελληνικής ιστορίας](#)

Κείμενα που προτείνονται προς διερεύνηση:

Γ. Δροσίνης, Γ. Κασδόνης, Νεοελληνικά αναγνώσματα προς χρήση των Ελληνικών σχολείων, Τόμος Α', έκδ. 3^η, 1889: Αδαμάντιος Κοραής «Ο Παπατρέχας», σελ. 102.

Αναζητήστε περισσότερες πληροφορίες για το συγκεκριμένο έργο:

[Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας \(Γ' Γυμνασίου\)](#)

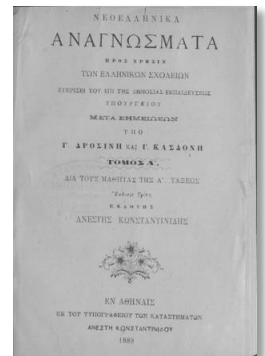
[Ο Νεοελληνικός Διαφωτισμός: Μια πρόταση διακειμενικής διδασκαλίας](#), Ίνα Αναγνωστοπούλου.

Παναγιώτης Δ. Φέρμπος, Νεοελληνικά αναγνώσματα προς χρήση των Ελληνικών σχολείων. Τόμος Α', περιέχων τα της Α' τάξεως, 1901: Κ. Παπαρρηγόπουλος «Μανουήλ Κομνηνός», σελ. 30.

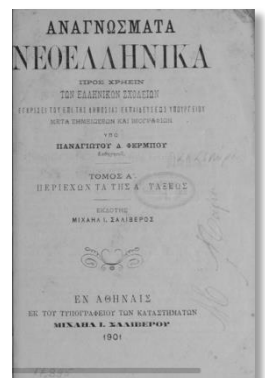
Διονύσιος Ε. Κολοκότσας, Αναγνώσματα νεοελληνικά προς χρήση των Ελληνικών σχολείων, Τόμος Β' δια τους μαθητάς της Β' τάξης, έκδ. 5η, 1904: Κ. Παπαρρηγόπουλος «Ο Κολοκοτρώνης και η εν Βαλτετσίω μάχη», σελ. 87.

Διονύσιος Ε. Κολοκότσας, Νεοελληνικά αναγνώσματα προς χρήση των Ελληνικών Σχολείων διά τους μαθητάς της Α' τάξεως (τόμος Α'), 1898: Αλέξανδρος Ραγκαβής «Ο Γεννάδιος και οι υπέρ πατρίδος έρανοι», σελ. 175.

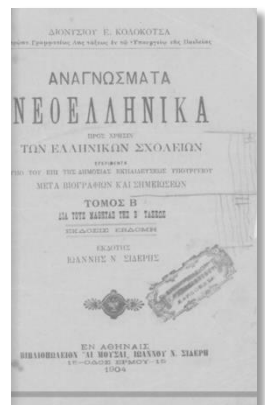
Γ. Δροσίνης, Γ. Κασδόνης, Νεοελληνικά αναγνώσματα προς χρήση των Ελληνικών σχολείων, Τόμος Α', έκδ. 3^η, εκδότης Ανέστης Κωνσταντινίδης, Αθήνα 1889, Βιβλιοθήκη ΙΕΠ

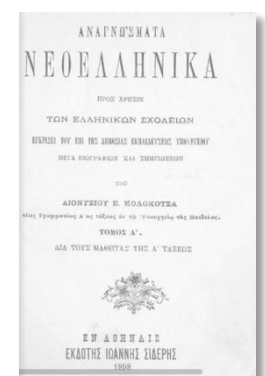
Παναγιώτης Δ. Φέρμπος, Νεοελληνικά αναγνώσματα προς χρήση των Ελληνικών σχολείων. Τόμος Α', περιέχων τα της Α' τάξεως, εκδότης Μιχαήλ Ι. Σαλιβέρου, Αθήνα 1901, Βιβλιοθήκη ΙΕΠ

Διονύσιος Ε. Κολοκότσας, Αναγνώσματα νεοελληνικά προς χρήση των Ελληνικών σχολείων, Τόμος Β' δια τους μαθητάς της Β' τάξης, έκδ. 5η, εκδότης Ιωάννης Ν. Σιδέρης, Αθήνα 1904, Βιβλιοθήκη ΙΕΠ

Διονύσιος Ε. Κολοκότσας, Νεοελληνικά αναγνώσματα προς χρήση των Ελληνικών Σχολείων διά τους μαθητάς της Α' τάξεως (τόμος Α'), εκδότης Ιωάννης Ν. Σιδέρης, Αθήνα 1898, Βιβλιοθήκη ΙΕΠ

Τι παρατηρείται σχετικά με την γλώσσα στην οποία αποδίδονται τα κείμενα; Ανακαλύψτε περισσότερα για τη δημοτική γλώσσα και την καθαρεύουσα: στη Βικιπαίδεια ([καθαρεύουσα](#), [δημοτική](#))

και στις Ψηφίδες για την Ελληνική Γλώσσα ([καθαρεύουσα](#), [δημοτική](#)).

Ποιοι ήταν οι «καθαρολόγοι» και «καλαμαράδες» και ποιοι οι «μαλλιαροί».

Ποιοι οι πρωταγωνιστές του [Γλωσσικού Ζητήματος](#);

Διαβάστε το ποίημα «[Το γλωσσικόν ζήτημα: Μαλλιαροί και κουρεμένοι](#)» με θέμα το γλωσσικό διχασμό μεταξύ δημοτικιστών και υποστηρικτών της καθαρεύουσας.

Διαβάστε το άρθρο «[Μανιφέστο διαμαρτυρίας](#)» ώστε να διακρίνετε το πώς έβλεπαν το θέμα της γλώσσας οι οπαδοί της δημοτικής.

2^η ΟΜΑΔΑ

Η εκπαιδευτική μεταρρύθμιση του 1917 έφερε έναν αέρα ανανέωσης στα Νεοελληνικά Αναγνώσματα. Κάποια εμπλουτίζονται με κείμενα γραμμένα στη δημοτική γλώσσα ενώ τα λογοτεχνικά κείμενα που περιέχουν αυξάνονται σε σχέση με τα αρχαιογνωστικά.

Στο περιθώριο της σελίδας βλέπετε εφτά από τα Νεοελληνικά Αναγνώσματα που κυκλοφόρησαν στην περίοδο 1917 – 1929 και έχουν ψηφιοποιηθεί στην [Ιστορική Συλλογή του ΙΕΠ](#). Διερευνήστε τα κείμενα που περιέχουν.

Επιμεληθείτε μία παρουσίαση των βιβλίων αυτών που θα περιλαμβάνει:

5. Τα κείμενα που αναφέρονται στην αρχαία Ελλάδα.
6. Τα κείμενα που αναφέρονται στην Επανάσταση του 1821.
7. Τα κείμενα που αναφέρονται σε θρησκευτικά θέματα.
8. Τα λογοτεχνικά κείμενα σημαντικών συγγραφέων της εποχής.

Επιλέξτε από κάθε βιβλίο ένα κείμενο και υπό το πρίσμα των παρακάτω κριτηρίων εξέτασης παρουσιάστε το στην τάξη.

Πώς αναπαρίσταται ο κεντρικός χαρακτήρας;

Ποιες αξίες, πρότυπα και ιδέες αναδύονται στο κείμενο αυτό;

Αναζητήστε πληροφορίες σχετικά με την ιστορική περίοδο δημιουργίας των κειμένων και στη συνέχεια ερευνήστε τα γενικότερα γεγονότα και χαρακτηριστικά αυτής της περιόδου αξιοποιώντας ως πηγές:

- το διαδικτυακό τόπο του [Ιδρύματος Μείζονος Ελληνισμού](#)
- το [επίτομο λεξικό της ελληνικής ιστορίας](#)

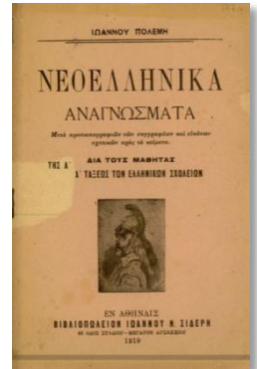
Κείμενα που προτείνονται προς διερεύνηση:

Ιωάννης Πολέμης, *Νεοελληνικά αναγνώσματα διά τους μαθητάς της Β΄ τάξεως των Ελληνικών Σχολείων μετ'εικόνων και των προσωπογραφιών των συγγραφέων*, 1919: Αριστοτέλης Κουρτίδης «Ο Κωνσταντής», σελ. 49.

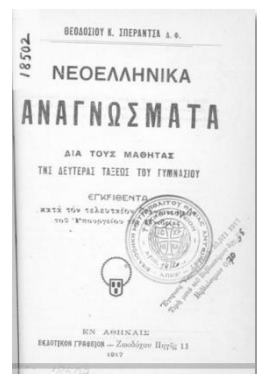
Θεοδόσιος Κ. Σπεράντσας, *Νεοελληνικά αναγνώσματα διά τους μαθητάς της δευτέρας τάξεως του Γυμνασίου*, 1917: Αριστομένης Προβελέγγιος «Νικηφόρος Φωκάς», σελ. 53.

Για το συγκεκριμένο θεατρικό έργο αναζήτησε περισσότερα στην ψηφιακή βιβλιοθήκη [Ανέμη](#) (ολόκληρο το έργο).

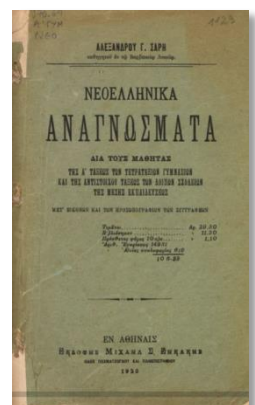
Ιωάννης Πολέμης, *Νεοελληνικά αναγνώσματα διά τους μαθητάς της Β΄ τάξεως των Ελληνικών Σχολείων*, εκδότης Ιωάννης Ν. Σιδέρης, Αθήνα 1919, KENEK

Θεοδόσιος Κ. Σπεράντσας, *Νεοελληνικά αναγνώσματα διά τους μαθητάς της δευτέρας τάξεως του Γυμνασίου*, Εκδοτικός Γραφείον, Αθήνα 1917, Βιβλιοθήκη ΙΕΠ

Αλέξανδρος Γ. Σαρης, *Νεοελληνικά αναγνώσματα διά τους μαθητάς της Α΄ τάξεως των Τετραταξίων Γυμνασίων*, εκδότης Μιχ. Σ. Ζηκάκης, Αθήνα 1923, KENEK

Ζαχαρίας Α. Παπαντωνίου, *Νεοελληνικά αναγνώσματα*, Τόμος Γ΄, εγκεκριμένα υπό του Υπουργείου της Παιδείας διά την Γ΄ τάξιν των Ελληνικών Σχολείων, έκδ. 1^η, εκδότης Φωκίων Σταύρου, Αθήνα 1923, ΕΛΙΑ

Αλέξανδρος Γ. Σαλής, Νεοελληνικά αναγνώσματα διά τους μαθητάς της Α΄ τάξεως των Τετραταξίων Γυμνασίων και της αντιστοίχου τάξεως των λοιπών σχολείων της Μέσης Εκπαιδύσεως, 1923: Κ. Παλαμά «Αγάθωνος γυνή», σελ. 200.

Ζαχαρίας Λ. Παπαντωνίου, Νεοελληνικά αναγνώσματα, Τόμος Γ΄, εγκεκριμένα υπό του Υπουργείου της Παιδείας διά την Γ΄ τάξιν των Ελληνικών Σχολείων και την αντίστοιχον των άλλων σχολείων, 1923: Ελένη Θεοτόκη Παρασκευοπούλου «Τα τέσσερ' αδέρφια» σελ. 25.

Νικόλαος Κοντόπουλος, Νεοελληνικά αναγνώσματα εγκριθέντα δια τους μαθητάς της Β΄ τάξεως των Ελληνικών Σχολείων, 1925: Ιωάννη κονδυλάκη «Η καμπάνα», σελ. 33.

Ιωάννης Πολέμης, Νεοελληνικά αναγνώσματα διά τους μαθητάς της Β΄ τάξεως των Ελληνικών Σχολείων, 1919: Αλεξάνδρα Παπαδοπούλου «Του κρούμμου το ποτήρι», σελ. 4.

Ιωάννης Πολέμης, Νεοελληνικά αναγνώσματα δια τους μαθητάς της Γ΄ τάξεως των Ελληνικών Σχολείων της αντιστοίχου τάξεως των λοιπών σχολείων της Μέσης Εκπαιδύσεως και της Α΄ τάξεως των Αστικών Σχολείων των θηλέων, 1924: Κωστής Παλαμάς «Ο ανεμόμυλος του Μεσολογγίου», σελ. 12.

Από τα επτά Νεοελληνικά Αναγνώσματα που διερευνήσατε ποιο είναι αυτό που περιέχει τον μεγαλύτερο αριθμό κειμένων στη δημοτική γλώσσα; Συνδέστε το όνομα του συγγραφέα που το έχει επιμεληθεί με το γλωσσικό ζήτημα που απασχόλησε την ελληνική κοινωνία την εποχή εκείνη. Ποια η θέση του συγγραφέα ως προς την επικράτηση της δημοτικής;

Συγκρίνεται τον αριθμό των ποιημάτων που αναφέρονται στα Νεοελληνικά Αναγνώσματα τα οποία μελέτησε η 1^η ομάδα με τον αριθμό των ποιημάτων που αναφέρονται στα Νεοελληνικά Αναγνώσματα τα οποία μελέτησε η 2^η ομάδα. Τι παρατηρείτε; Ποιο είδος ποιήματος αρχίζει να μπαίνει δυναμικά στα σχολικά εγχειρίδια; Για ποιο λόγο; Μήπως θα μπορούσε να συνδεθεί αυτή η στροφή με τη συζήτηση για την επικράτηση της δημοτικής γλώσσας.

Διερευνήστε την εκπαιδευτική μεταρρύθμιση του 1917. Αξιοποιήστε τους παρακάτω συνδέσμους για να παρουσιάσετε το πολιτικό και κοινωνικό πλαίσιο μέσα στο οποίο επιτεύχθηκε, τα ζητήματα που ανέδειξε, τους πρωταγωνιστές και τον τρόπο με τον οποίο η μεταρρύθμιση έγινε ορατή στα σχολικά εγχειρίδια. Αναζητήστε στην [Ιστορική Συλλογή του ΙΕΠ](#) τα σχολικά βιβλία που έγιναν σταθμός για την εποχή τους και σχετίζονται με το ζήτημα του δημοτικισμού.

Χριστίνα Κουλούρη «[Εθνικός διχασμός και εκπαιδευτική μεταρρύθμιση](#)» στην εφημερίδα το Βήμα.

Χάρης Αθανασιάδης «[Το αναγνωστικό Τα ψηλά βουνά του Ζαχαρία Παπαντωνίου](#)» στην Ιστορική Συλλογή του ΙΕΠ.

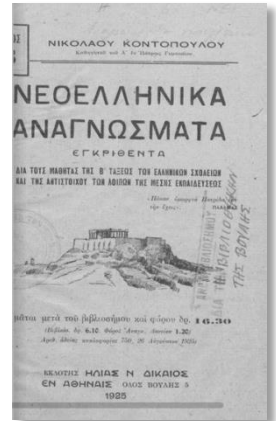
Χάρης Αθανασιάδης «[Η Εκπαιδευτική Μεταρρύθμιση του 1917-1920](#)» σημειώσεις του μαθήματος *Ιστορία της Εκπαίδευσης II: Ο Εκπαιδευτικός Δημοτικισμός 1888-1976*, Τμήμα ΦΠΨ Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων.

Μαριάνθη Μπέλλα «[Οι εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις των κυβερνήσεων Βενιζέλου \(1910-1920\)](#)».

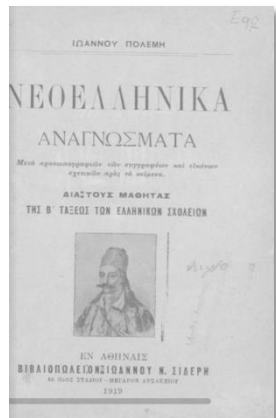
Χρύσα Γουλή, Ευαγγελ. Καύκουλα «[Η εκπαίδευση κατά την περίοδο του Ελευθέρου Βενιζέλου](#)»

Εφημερίδα Χανιώτικα Νέα «[Την περίοδο που κτιζόταν η Μεγάλη Ελλάδα, Γλώσσα και εκπαιδευτική μεταρρύθμιση](#)»

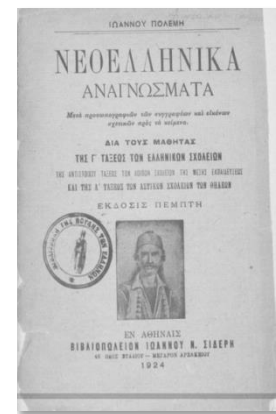
Νικόλαος Κοντόπουλος, Νεοελληνικά αναγνώσματα εγκριθέντα δια τους μαθητάς της Β΄ τάξεως των Ελληνικών Σχολείων, εκδότης Ηλίας Ν. Δίκαιος, Αθήνα 1925, Βιβλιοθήκη της Βουλής των Ελλήνων

Ιωάννης Πολέμης, Νεοελληνικά αναγνώσματα διά τους μαθητάς της Β΄ τάξεως των Ελληνικών Σχολείων, εκδότης Ιωάννης Ν. Σιδέρης, Αθήνα 1919, KENEK

Ιωάννης Πολέμης, Νεοελληνικά αναγνώσματα δια τους μαθητάς της Γ΄ τάξεως των Ελληνικών Σχολείων της αντιστοίχου τάξεως των λοιπών σχολείων της Μέσης Εκπαιδύσεως και της Α΄ τάξεως των Αστικών Σχολείων των θηλέων, έκδ. 5^η, εκδότης Ιωάννης Ν. Σιδέρης, Αθήνα 1924, Βιβλιοθήκη της Βουλής των Ελλήνων

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 2

Μια ερευνητική ματιά στα Νεοελληνικά Αναγνώσματα

1^η ΟΜΑΔΑ

Ανάμεσα στη δεκαετία 1939 – 1949 κυκλοφόρησαν στις μαθητικές αίθουσες Νεοελληνικά Αναγνώσματα που είναι κοινωνικά και πολιτικά προσδιορισμένα από την ιστορική εποχή στην οποία ανήκουν.

Ανατρέξτε στο κείμενο της Χρ. Κουμπάρου ([Τα Νεοελληνικά Αναγνώσματα](#) στην παρουσίαση της Ιστορικής Συλλογής του ΙΕΠ) σχετικά με τα ανθολόγηση κειμένων αυτής της περιόδου.

1. Επιμεληθείτε μία παρουσίαση της εποχής αναφέροντας επιγραμματικά το κοινωνικό και ιστορικό πλαίσιο.

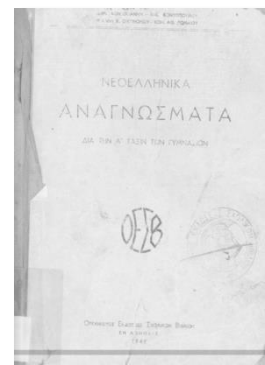
Αξιοποιήστε τις παρακάτω διαδικτυακές πηγές:

[Ελληνική Ιστορία στο Διαδίκτυο](#) από το Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού
[Ιστορικά Θέματα](#) (στις Κατηγορίες επιλέξτε την περίοδο 1940-1949)

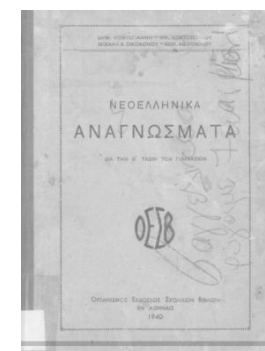
Ανατρέξτε στα εγχειρίδια που παρουσιάζονται στο περιθώριο της σελίδας:

- 2.1. Στα Βιογραφικά των συγγραφέων που αναφέρονται στο τέλος των βιβλίων αυτών ποιους αναγνωρίζεται και σας είναι γνωστό το έργο τους. Από τα κείμενά τους υπάρχει κάποιο που έχετε διδαχθεί στα δικά σας σχολικά βιβλία;
- 2.2. Πόσοι είναι οι άντρες και πόσες είναι οι γυναίκες συγγραφείς που ανθολογούνται;
- 2.3. Κάποιοι συγγραφείς εμφανίζονται περισσότερο από κάποιους άλλους. Μπορείτε να τους εντοπίσετε;
- 2.4. Δημιουργήστε έναν πίνακα με τις θεματικές στις οποίες υπάγονται τα κείμενα και ποιήματα που περιέχουν.
Ο πίνακας θα πρέπει να περιλαμβάνει τόσο τις θεματικές που με σαφήνεια παρουσιάζονται ως τέτοιες στα ίδια τα εγχειρίδια αλλά και υποδιαιρέσεις τους που εσείς θα κρίνεται ότι μπορούν να αναφερθούν. Για παράδειγμα κάποιες από τις θεματικές αυτές θα μπορούσαν να είναι Θρησκευτική Ζωή, Εθνική Ζωή, Οικογενειακή Ζωή, Αρχαία Ιστορία, Νεώτερη Ιστορία, Φύση, Αγροτική Ζωή, Ναυτική Ζωή, Ταξιδιωτικά, Ξενιτιά, Θρύλοι-Μύθοι-Παραδόσεις.
- 2.5. Πόσες και ποιες εικόνες εμφανίζονται. Μπορείτε να εντοπίσετε τους εικονογράφους; Αναζητήστε στην [Ιστορική Συλλογή του ΙΕΠ](#) και άλλους τίτλους σχολικών εγχειριδίων που έχουν επιμεληθεί την εικονογράφησή τους.
- 2.6. Σχολιάστε τον πίνακα περιεχομένων. Με ποιο κριτήριο επιλέγεται κάθε φορά η ταξινόμηση του Πίνακα Περιεχομένων;

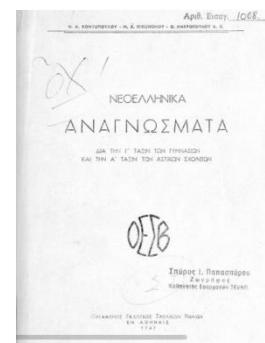
Δ. Κοντογιάννης,
Ν. Κοντόπουλος,
Μ. Οικονόμου, Κ.
Α. Ρωμαίος
Νεοελληνικά
αναγνώσματα
διά την Α' τάξιν
των Γυμνασίων,
εικόνες: Β.
Γερμενής & Γ.
Λυδάκης, ΟΕΣΒ,
Αθήνα 1946,
Βιβλιοθήκη ΙΕΠ

Νικόλαος
Κοντόπουλος,
Νεοελληνικά
αναγνώσματα
διά την Β' τάξιν
των
Γυμνασίων,
εικόνες: Β.
Γερμενής & Γ.
Λυδάκης,
ΟΕΣΒ, Αθήνα
1940,
Βιβλιοθήκη ΙΕΠ

Ν. Κοντόπουλος,
Μ. Οικονόμου, Θ.
Μακρόπουλος,
Νεοελληνικά
αναγνώσματα
διά την Γ' τάξιν
των Γυμνασίων,
εικόνες: Β.
Γερμενής & Γ.
Λυδάκης, ΟΕΣΒ,
Αθήνα 1947,
Βιβλιοθήκη ΙΕΠ

2^Η ΟΜΑΔΑ

Ανάμεσα στη δεκαετία 1950 – 1977 τα Νεοελληνικά Αναγνώσματα θα αντικατοπτρίσουν τις κοινωνικές και εθνικές επιδιώξεις. Προτεραιότητα είναι να καταδειχθεί η ενότητα του ελληνισμού σε χρόνο και χώρο.

Ανατρέξτε στο κείμενο της Χρ. Κουμπάρου ([Τα Νεοελληνικά Αναγνώσματα](#) το οποίο συμπεριλαμβάνεται σε εκείνα που παρουσιάζουν την Ιστορική Συλλογή του ΙΕΠ) σχετικά με τα ανθολόγηση κειμένων αυτής της περιόδου.

1. Επιμεληθείτε μία παρουσίαση της εποχής αναφέροντας επιγραμματικά το κοινωνικό και ιστορικό πλαίσιο.

Αξιοποιήστε τις παρακάτω διαδικτυακές πηγές:

[Ελληνική Ιστορία στο Διαδίκτυο](#) από το Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού
[Ιστορικά Θέματα](#) (στις Κατηγορίες επιλέξτε την περίοδο 1940-1949)

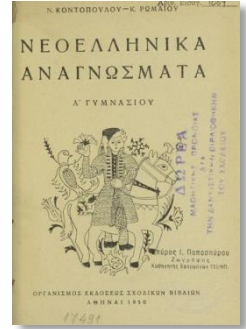
Ανατρέξτε στα εγχειρίδια που παρουσιάζονται στο περιθώριο της σελίδας (ενδεικτικά έχουν συμπεριληφθεί δύο Νεοελληνικά Αναγνώσματα για κάθε τάξη του Γυμνασίου: από ένα της σειράς του 1950-56 και από ένα της σειράς του 1956-77):

- 2.1. Στα Βιογραφικά των συγγραφέων που αναφέρονται στο τέλος των βιβλίων αυτών ποιους αναγνωρίζεται και σας είναι γνωστό το έργο τους. Από τα κείμενά τους υπάρχει κάποιο που έχετε διδαχθεί στα δικά σας σχολικά βιβλία;
- 2.2. Πόσοι είναι άντρες και πόσες είναι οι γυναίκες συγγραφείς που ανθολογούνται;
- 2.3. Κάποιοι συγγραφείς εμφανίζονται περισσότερο από κάποιους άλλους. Μπορείτε να τους εντοπίσετε;
- 2.4. Δημιουργήστε έναν πίνακα με τις θεματικές στις οποίες υπάγονται τα κείμενα και ποιήματα που περιέχουν.

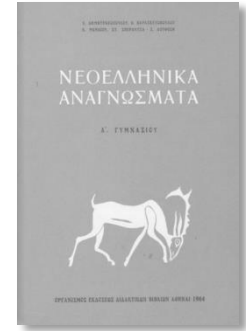
Ο πίνακας θα πρέπει να περιλαμβάνει τόσο τις θεματικές που με σαφήνεια παρουσιάζονται ως τέτοιες στα ίδια τα εγχειρίδια αλλά και υποδιαίρεσεις τους που εσείς θα κρίνετε ότι μπορούν να αναφερθούν. Για παράδειγμα κάποιες από τις θεματικές αυτές θα μπορούσαν να είναι Θρησκευτική Ζωή, Εθνική Ζωή, Οικογενειακή Ζωή, Αρχαία Ιστορία, Νεώτερη Ιστορία, Φύση, Αγροτική Ζωή, Ναυτική Ζωή, Ταξιδιωτικά, Ξενιτιά, Θρύλοι-Μύθοι-Παραδόσεις.

- 2.5. Σχολιάστε τον Πίνακα Περιεχομένων. Με ποιο κριτήριο επιλέγεται κάθε φορά η ταξινόμηση του Πίνακα Περιεχομένων;
- 2.6. Η έβδομη σειρά των Νεοελληνικών Αναγνωσμάτων που δημοσιεύτηκε μεταξύ 1950 και 1956/7 εικονογραφήθηκε από σπουδαίους καλλιτέχνες σε αντίθεση με την επόμενη σειρά όπου οι εικόνες παραμελούνται εντελώς. Μπορείτε να εντοπίσετε τους εικονογράφους της έβδομης σειράς; Αναζητήστε στην [Ιστορική Συλλογή του ΙΕΠ](#) και άλλους τίτλους σχολικών εγχειριδίων που έχουν επιμεληθεί την εικονογράφησή τους.

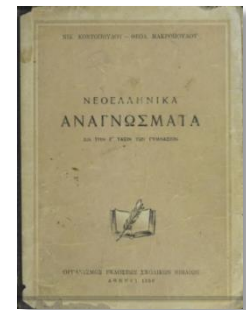
Ν. Κοντόπουλος,
Κ. Ρωμαιοί,
Νεοελληνικά
αναγνώσματα Α΄
Γυμνασίου, έκδ.
1η, εικόνες:
Γραμματόπουλος
ΟΕΣΒ, Αθήνα
1950, Βιβλιοθήκη
ΙΕΠ

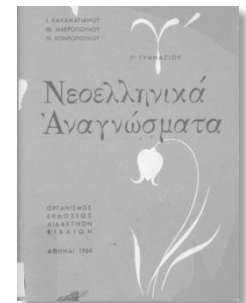
Σ. Σπεράντσας, Σ.
Δουφεξής, Κ.
Ρωμαιοί, Χ. Δη-
μητρακόπουλος,
Θ. Παρασκευό-
πουλος,
Νεοελληνικά
αναγνώσματα Α΄
Γυμνασίου, έκδ.
4η, ΟΕΣΒ, Αθήνα
1964, Βιβλιοθήκη
ΙΕΠ

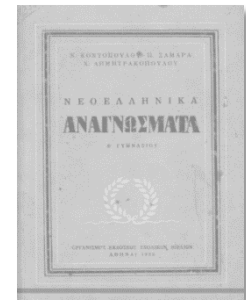
Ν. Κοντόπουλος,
Θ.
Μακρόπουλος,
Νεοελληνικά
αναγνώσματα Γ΄
Γυμνασίου, 1η
έκδ., εικόνες Κ.
Θετταλός, ΟΕΣΒ,
Αθήνα 1950,
Βιβλιοθήκη ΙΕΠ

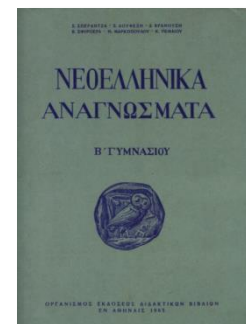
Γ. Καλαματιανός,
Θ.
Μακρόπουλος,
Ν. Κοντόπουλος,
Νεοελληνικά
αναγνώσματα Γ΄
Γυμνασίου, 3η
έκδ., ΟΕΣΒ,
Αθήνα 1964,
Βιβλιοθήκη ΙΕΠ

Ν. Κοντόπουλος,
Π. Σαμαράς, Χ.
Δημητρακόπουλο
ς, Νεοελληνικά
αναγνώσματα Β΄
Γυμνασίου, έκδ.
1^η, εικόνες: Αγ.
Αστεριάδης,
ΟΕΣΒ, Αθήνα
1950, Βιβλιοθήκη
ΙΕΠ

Σ. Σπεράντσας, Σ.
Δουφεξής, Λ.
Βρανούσης, Β.
Σφυρόρας, Θ.
Μαρκόπουλος, Κ.
Ρωμαιοί,
Νεοελληνικά
Αναγνώσματα. Β΄
Γυμνασίου, έκδ.
4η, ΟΕΣΒ, Αθήνα
1965, Βιβλιοθήκη
ΙΕΠ

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 3

Από τα Νεοελληνικά Αναγνώσματα στα Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας

1^Η ΟΜΑΔΑ

Το σύνθημα «πατρίδα, θρησκεία, οικογένεια» [βλ. Έφη Γαζή (2011), «*Πατρίς, Θρησκεία, Οικογένεια*» *Ιστορία ενός συνθήματος*, εκδόσεις Πόλις] αποτελεί ένα είδος σλόγκαν που αποτυπώνει τις κεντρικές ιδεολογικές παρακαταθήκες του συντηρητισμού. Στα Νεοελληνικά Αναγνώσματα της σειράς 1938-1950, αλλά και στις επόμενες σειρές, ενισχύεται η ανθολόγηση κειμένων με ιστορικό, εθνικό και θρησκευτικό χαρακτήρα. Κειμένων που απηχούν τις παραδοσιακές αρχές και τις στερεοτυπικές νοοτροπίες για την οικογένεια (Κουμπάρου, [Τα Νεοελληνικά Αναγνώσματα](#) Ιστορική Συλλογή του ΙΕΠ). Το αποτέλεσμα είναι τα Νεοελληνικά Αναγνώσματα να λειτουργήσουν ως φορέας ενίσχυσης των εθνικών επιδιώξεων και συγκρότησης της ελληνικής εθνικής ταυτότητας.

Ανατρέξτε στα εγχειρίδια που παρουσιάζονται στο περιθώριο της σελίδας.

1. Σε ποιους θεματικούς κύκλους δίνεται έμφαση;
2. Αναζητήστε κείμενα που αναδεικνύουν στερεοτυπικές νοοτροπίες για την οικογένεια.
3. Αναφέρετε κείμενα που δηλώνουν την ιστορική συνέχεια του ελληνισμού από την αρχαιότητα μέχρι τα νεώτερα χρόνια.

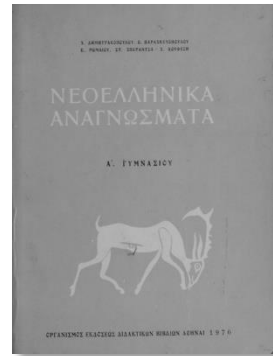
Τα κείμενα που εστιάζουν στη βυζαντινή περίοδο σε ποια αριθμητική σχέση βρίσκονται με τα άλλα ιστορικά κείμενα της αρχαίας και νεώτερης ιστορίας;

Για ποιο λόγο εκτιμάτε ότι η ελληνική λογοτεχνία δεν έχει να καταδείξει, μέχρι τότε, αρκετά κείμενα τα οποία επικεντρώνονται στη βυζαντινή περίοδο;

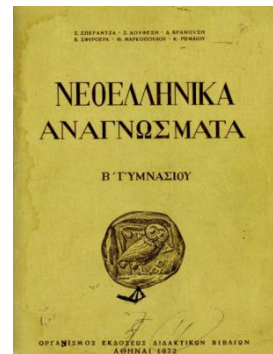
Ωστόσο, η Πηνελόπη Δέλτα έχει ήδη προσφέρει στην παιδική λογοτεχνία δύο σπουδαία έργα που αναφέρονται στη βυζαντινή περίοδο. Αυτά είναι: «Για την Πατρίδα» και «Τον Καιρό του Βουλγαροκτόνου». Οι επιμελητές / ανθολόγοι των Νεοελληνικών Αναγνωσμάτων ποια στάση κρατούν απέναντι στα λογοτεχνικά έργα και στα ιστορικά και αρχαιογνωστικά κείμενα;

Το βλέμμα της ελληνικής ιστορίας δε στρέφονταν πάντα προς την κατεύθυνση της αδιάλειπτης συνέχειας του ελληνισμού. Για παράδειγμα ανατρέξτε σε ένα διδακτικό εγχειρίδιο που διδάσκονταν για 40 χρόνια στα σχολεία μας. Πρόκειται για το Αναγνωστικό «Ο Γεροστάθης» του Λέοντα Μελά. Ανακαλύψτε στο σχολικό αυτό εγχειρίδιο φράσεις όπως «...Οι δε Αθηναίοι, μετά τας ενδόξους νίκας των κατά των Περσών, και μετά τα

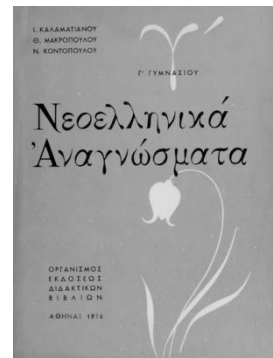
Χ. Δημητρακόπουλος, Θ. Παρασκευόπουλος, Κ. Ρωμαίος, Στ. Σπεράντσα, Σ. Δουφεξής, Νεοελληνικά Αναγνώσματα Α' Γυμνασίου, έκδ. 17η, ΟΕΔΒ, Αθήνα 1976, Βιβλιοθήκη ΙΕΠ

Σ. Σπεράντσα, Σ. Δουφεξής, Λ. Βρανούσης, Β. Σφυρόερας, Θ. Μακρόπουλος, Κ. Ρωμαίος, Νεοελληνικά αναγνώσματα Β' Γυμνασίου, έκδ. 11η, ΟΕΔΒ, Αθήνα 1972,

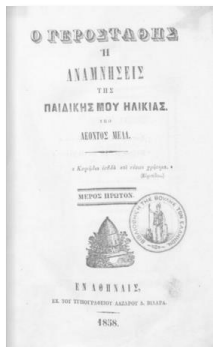

Γ. Καλαματιανός, Θ. Μακρόπουλος, Ν. Κοντόπουλος, Νεοελληνικά Αναγνώσματα Γ' Γυμνασίου, έκδ. 14η, ΟΕΔΒ, Αθήνα 1976, Βιβλιοθήκη ΙΕΠ

Περσικά των λάφυρα, υπερηφανευθέντες και θελήσαντες να κατασταθώσι πρώτοι των Ελλήνων, υπεδουλώθησαν υπό της Σπάρτης· την δε υπερήφανον Σπάρτην εταπεινώσεν έπειτα ο Επαμεινώνδας, μέχρις [ότ]ου άπασα η υπερήφανος Ελλάς ταπεινωθείσα κατέστη Μακεδονική, ακολούθως Ρωμαϊκή, και επί τέλους Τουρκική επαρχία [βλ. Χάρης Αθανασιάδης (2015). Τα αποσυρθέντα βιβλία. Έθνος και σχολική ιστορία στην Ελλάδα, 1858-2008 (σελ. 241). Εκδόσεις Αλεξάνδρεια].

Λέων Μελάς, Ο Γεροστάθης ή Αναμνήσεις της Παιδικής μου Ηλικίας – Μετά Εικονογραφιών (Μέρος Πρώτον), εκδότης Λ. Δ. Βιλαράς, Αθήνα 1858, Βιβλιοθήκη της Βουλής των Ελλήνων

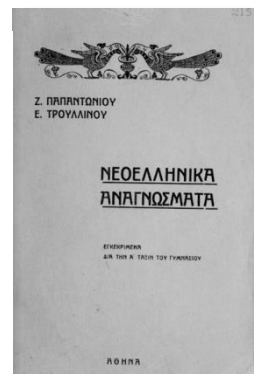
Ο «Γεροστάθης» του Λέοντα Μελά θα συνεχίσει να διδάσκεται στα ελληνικά σχολεία μέσα από αποσπάσματα κειμένων του τρίτομου αυτού έργου τα οποία ενθέτονται στα Νεοελληνικά Κείμενα. Πρόκειται για αποσπάσματα όπου ο Γεροστάθης υμνεί το μεγαλείο των αρχαίων Ελλήνων.

4. Συγκρίνεται τον αριθμό κειμένων με θρησκευτικό χαρακτήρα ανάμεσα στις διαφορετικές σειρές κυκλοφορίας των Νεοελληνικών Αναγνώσμάτων. Για παράδειγμα αναζητήστε κείμενα με θρησκευτικό περιεχόμενο στα Νεοελληνικά Αναγνώσματα της τέταρτης και πέμπτης σειράς (1917-1929 και 1929-1938) [βλέπε αντιπροσωπευτικά Νεοελληνικά Αναγνώσματα στο περιθώριο της σελίδας] και στα Νεοελληνικά Αναγνώσματα της έκτης, έβδομης και όγδοης σειράς (1938-1950, 1950-1956 και 1956-1977) [ενδεικτικά Νεοελληνικά Αναγνώσματα της όγδοης σειράς εμφανίζονται στην προηγούμενη σελίδα].

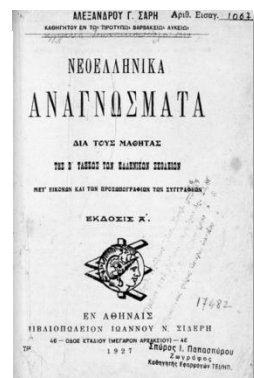
Πότε παρατηρείτε αύξηση των κειμένων με θρησκευτικές αναφορές; Μπορεί να συσχετιστεί αυτή η επιλογή με τις προθέσεις του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος που κάθε φορά αντανακλά συγκεκριμένες κοινωνικές και πολιτικές ιδεολογίες;

5. Εν τέλει, οι κοινωνικές και πολιτικές εξελίξεις, όπως τις έχετε αποτιμήσει στα προηγούμενα Φύλλα Εργασίας, εκτιμάται ότι επηρέασαν το ιδεολογικό χαρακτήρα των σχολικών αυτών βιβλίων;

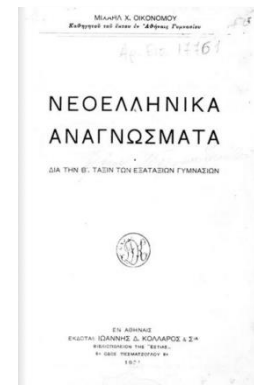
Ζ. Παπαντωνίου, Εμμ. Τρουλλινός, Νεοελληνικά αναγνώσματα διά τους μαθητάς της Α΄ τάξ. των Γυμνασίων και ΗμιΓυμνασίων, έκδ. 2^η, Δημ. Δημητράκος, Αθήνα 1937, ΚΕΝΕΚ

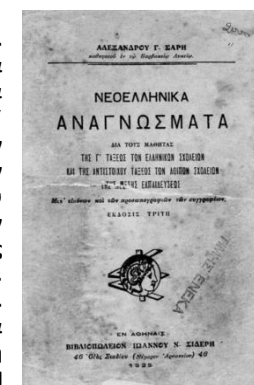
Αλέξανδρος Γ. Σαής, Νεοελληνικά αναγνώσματα διά τους μαθητάς της Β΄ τάξεως των Ελληνικών Σχολείων, έκδ. 1^η, Ιωάννης Ν. Σιδέρης, Αθήνα 1927, Βιβλιοθήκη ΙΕΠ

Μιχαήλ Χ. Οικονόμου, Νεοελληνικά αναγνώσματα δια την Β΄ τάξιν των Εξαταξίων Γυμνασίων, Ιωάννης Δ. Κολλάρος, Αθήνα 1931, Βιβλιοθήκη ΙΕΠ

Αλέξανδρος Γ. Σαής, Νεοελληνικά αναγνώσματα διά τους μαθητάς της Γ΄ τάξεως των Ελληνικών Σχολείων και της αντιστοίχου τάξεως των λουτών σχολείων της Μέσης Εκπαιδύσεως, έκδ. 3^η, Ιωάννης Ν. Σιδέρης, Αθήνα 1925, Βιβλιοθήκη ΙΕΠ

2^η ΟΜΑΔΑ

Τα Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας αποτελούν το βασικό μέσο διδασκαλίας του μαθήματος της λογοτεχνίας από το 1976 έως σήμερα. Η [ιστορική Συλλογή του ΙΕΠ](#) φιλοξενεί τα πρώτα Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας που κυκλοφόρησαν στις ελληνικές σχολικές αίθουσες της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης φέρνοντας έναν αέρα ανανέωσης.

Ανατρέξτε στα εγχειρίδια που παρουσιάζονται στο περιθώριο της σελίδας.

Με ποια κριτήρια εκτιμάται ότι ανθολογούνται τα κείμενα που περιλαμβάνονται στα βιβλία αυτά;

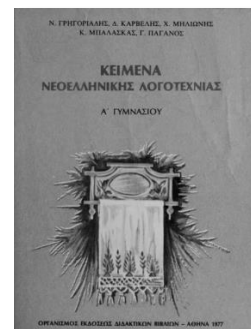
Επιλυθείτε μία παρουσίαση των νέων για την εποχή τους σχολικών βιβλίων λογοτεχνίας. Ανατρέξτε στις σημειώσεις *ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗ* της Συντακτικής Επιτροπής [Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας Α' Γυμνασίου (1977), σελ. 310] και αξιοποιείστε, ενδεικτικά, ως άξονες τα παρακάτω ερωτήματα:

1. Ποιοι συγγραφείς συμμετέχουν με κείμενα και ποιήματά τους; Πόσους από αυτούς γνωρίζεται;
Μπορείτε να κάνετε μια μικρή αποτίμηση για τη λογοτεχνική αξία των νέων αυτών κειμένων και την καταξίωση των δημιουργών τους;
2. Σε ποιους θεματικούς κύκλους ταξινομούνται τα κείμενα των δύο πρώτων τάξεων του Γυμνασίου; Με ποιο τρόπο διαφοροποιούνται, ως προς τους κύκλους ταξινόμησης, τα Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας της Γ' Γυμνασίου; Τι δείχνει αυτό για την αναγνώριση της λογοτεχνίας ως διδακτικό αντικείμενο;
3. Ποιο χρονικό διάστημα καλύπτουν τα κείμενα; Μπορεί ο μαθητής/τρια να αποκτήσει μια εικόνα για την ελληνική πραγματικότητα στις διάφορες φάσεις εξέλιξής της; Αναφέρετε παραδείγματα. Σε ποια εποχή δίνεται έμφαση; Τι δείχνει αυτό για τη στάση της Συντακτικής Επιτροπής ως προς τα σύγχρονα προβλήματα που έχουν να αντιμετωπίσουν οι νέοι;
Μπορείτε να ανατρέξετε στα Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας Γ' Γυμνασίου (1979) όπου στις σελίδες 412-416 παρουσιάζεται ένας συγκριτικός χρονολογικός πίνακας.
4. Από άποψη [ειδολογική](#), ποια είδη της λογοτεχνικής παραγωγής καλύπτουν τα κείμενα; Σχετικά με τα [Λογοτεχνικά Είδη και Μορφές](#) ανατρέξτε στην Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα.
5. Αναζητήστε τα κεντρικά πρόσωπα που εμφανίζονται στα παρακάτω κείμενα (η επιλογή των κειμένων είναι ενδεικτική):

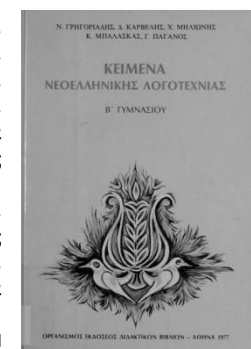
Α. Ν. Γρηγοριάδης, Δ. Καρβέλης, Χ. Μηλιώνης, Κ. Μπαλάσκας, Γ. Παγανός, Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας Α' Γυμνασίου, έκδ. 1η, εικόνες: Τ. Μουσταφέλλος, ΟΕΔΒ, Αθήνα 1977, Βιβλιοθήκη ΙΕΠ

- Μενέλαος Λουντέμης, Ο μικρός Σουκρής, σελ. 85
- Ηλίας Βενέζης, Ο κυνηγός με τα κίτρινα άστρα, σελ. 92
- Δημήτρης Χατζής, Το βάπτισμα, σελ. 111
- Άντον Τσέχωφ, Ο Βάνκας, σελ. 116
- Στρατής Μυριβίλης, Ο Βασίλης και το φίδι, σελ. 135
- Πέτρος Χατζής, Δρόμος 100 μέτρων, σελ. 272

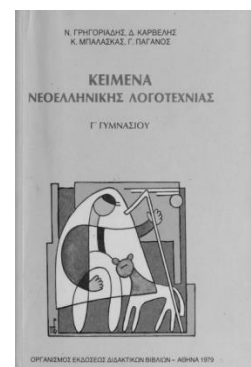
Ν. Γρηγοριάδης, Δ. Καρβέλης, Χ. Μηλιώνης, Κ. Μπαλάσκας, Γ. Παγανός, Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας Α' Γυμνασίου, έκδ. 1η, εικόνες: Τ. Μουσταφέλλος, ΟΕΔΒ, Αθήνα 1977, Βιβλιοθήκη ΙΕΠ

Ν. Γρηγοριάδης, Δ. Καρβέλης, Χ. Μηλιώνης, Κ. Μπαλάσκας, Γ. Παγανός, Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας Β' Γυμνασίου, έκδ. 1η, εικόνες: Τάσος Μουσταφέλλος, ΟΕΔΒ, Αθήνα 1977, Βιβλιοθήκη ΙΕΠ

Ν. Γρηγοριάδης, Δ. Καρβέλης, Χ. Μηλιώνης, Κ. Μπαλάσκας, Γ. Παγανός, Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας Γ' Γυμνασίου, έκδ. 1η, εικόνες: Π. Βαλαμάκης, ΟΕΔΒ, Αθήνα 1979, Βιβλιοθήκη ΙΕΠ

Β. Ν. Γρηγοριάδης, Δ. Καρβέλης, Χ. Μηλιώνης, Κ. Μπαλάσκας, Γ. Παγανός, Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας Β΄ Γυμνασίου, έκδ. 1η, εικόνες: Τάσος Μουσταφέλλος, ΟΕΔΒ, Αθήνα 1977, Βιβλιοθήκη ΙΕΠ

- Ανδρέας Καρκαβίτσας, Η θάλασσα, σελ. 7
- Κατίνα Παπά, Η εκδρομή του Δημητρού, σελ. 32
- Μιμικά Κρανάκη, Διακοπές, σελ. 55
- Ι. Μ. Παναγιωτόπουλος, Επεισόδιο, σελ. 78
- Άγγελος Τερζάκης, Το παιδί με τα κεράκια, σελ. 223
- Λιλίκα Νάκου, Οι νυχτερινές επισκέψεις, σελ. 231

Γ. Ν. Γρηγοριάδης, Δ. Καρβέλης, Χ. Μηλιώνης, Κ. Μπαλάσκας, Γ. Παγανός, Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας Γ΄ Γυμνασίου, έκδ. 1η, εικόνες: Π. Βαλσαμάκης, ΟΕΔΒ, Αθήνα 1979, Βιβλιοθήκη ΙΕΠ

- Γεώργιος Βιζυηνός, Το μόνον της ζωής μου ταξίδιον, σελ. 179
- Παύλος Νιρβάνας, Γλωσσική αυτοβιογραφία, σελ. 228
- Στρατής Μυριβήλης, Ο Καπιτάνιος, σελ. 284
- Στρατής Μυριβήλης, Η δασκάλα με τα ξανθά μάτια, σελ. 291
- Γιώργος Θεοτοκάς, Από το ημερολόγιο του Λεωνή, σελ. 324
- Ονόρε ντε Μπαλζάκ, Ευγενία Γκραντέ, σελ. 381

Ταξινομήστε τα κεντρικά πρόσωπα των παραπάνω κειμένων ως προς τα κοινωνικά τους χαρακτηριστικά (φύλο, ηλικία, κοινωνική προέλευση και περιβάλλον διαμονής).

6. Ο παιδαγωγικός ρόλος της εικονογράφησης αξιοποιείται περισσότερο στα Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας. Οι εικόνες που επιλέγονται προέρχονται από σημαντικά έργα τέχνης και διακρίνονται για την αισθητική τους.

- Αναζητήστε τα έργα που παρουσιάζονται στο περιθώριο της σελίδας και αναφέρετε το κείμενο με το οποίο συνδέονται.

Τα εξώφυλλα των θεματικών κύκλων στα Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας διακοσμούνται με σημαντικά έργα τέχνης όπως του Σπύρου Βασιλείου «Θανή του Καραϊσκάκη» στη θεματική ενότητα «Από την εθνική μας παλιγγενεσία», Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας Α΄ Γυμνασίου.

- Παρουσιάστε τους καλλιτέχνες και τα έργα τους που διακοσμούν τα εξώφυλλα των θεματικών κύκλων.
- Παρουσιάστε τους δύο καλλιτέχνες Τ. Μουσταφέλλο και Π. Βαλσαμάκη που έχουν επιμεληθεί τα εξώφυλλα, τα κοσμήματα και τα πρωτογράμματα των βιβλίων.

Ν. Λύτρας: Τα κάλαντα

Θεόφιλος:
Οδυσσεάς
Ανδρούτσος

Γ. Γουναρόπουλος: Ψαρόβαρκες

Τζιόρτζιο ντε
Κίρκο: Άλογα σε
ελληνικό
ακρογιάλι

Αλ.
Κοντόπουλος:
Μάνα